

LAGRÅDET

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2005-12-13

Närvarande: f.d. justitierådet Lars K Beckman, justitierådet Leif Thorsson och regeringsrådet Lars Wennerström.

Skydd för störningskänslig forskning

Enligt en lagrådsremiss den 24 november 2005 (Utbildnings- och kulturdepartementet) har regeringen beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till lag om skydd för störningskänslig forskning.

Förslaget har inför Lagrådet föredragits av hovrättsassessorn Eric Leijonram.

Förslaget föranleder följande yttrande av Lagrådet:

Enligt Lagrådets mening har det inte på ett övertygande sätt redovisats att det föreligger ett reellt behov att – vid sidan av de möjligheter som redan nu finns – tillskapa regler avsedda att åstadkomma ett särskilt skydd för viss forskning som är känslig för störningar. Behovet av lagstiftning på området kan alltså i och för sig ifrågasättas. Lagrådet anser sig dock inte ha skäl att motsätta sig den nu föreslagna lagstiftningen, som i allt väsentligt får anses tillgodose de motstående intressen som kan antas komma att göra sig gällande om förslaget genomförs. Vad gäller enskildheter i lagförslaget vill Lagrådet dock anföra följande.

3 §

Paragrafen har utformats så att rättsverkningarna av ett tillträdes- skydd eller störningsskydd anges i lagtexten på så sätt att det i ett forskningsområde med tillträdesskydd gäller ett direkt förbud att be- träda området utan tillstånd enligt 12 §, medan det i ett område med störningsskydd endast föreligger ett förbud som inskränker använd- ningen av viss utrustning om tillstånd härför inte erhålls. Tillträdesför- bud är därvid avsett att komma till användning i de fall då störningen är förknippad med själva det faktum att människor rör sig i området eller då forskningen är så störningskänslig att även enstaka avvikel- ser från ett förbud att använda teknisk utrustning skulle resultera i orimliga störningar för forskningen.

Beslut om att ett område skall utgöra forskningsområde med tillträ- des- eller störningsskydd skall enligt lagförslaget meddelas av läns- styrelsen. Ett sådant beslut kan i och för sig ses som ett rent kvalifi- kationsbeslut med en konkret innebörd vad gäller ett visst land- eller vattenområde, som närmast får sin betydelse för berörda fastighets- ägare eller andra rättighetsinnehavare. Beslutet kan emellertid också vara ägnat att förhindra ett nyttjande på allemansrättilig grund av mark eller vatten. Ett beslut om forskningsområde kommer således inte bara att rikta sig mot en eller flera sakägare, vilkas samtycke krävs, utan kan också komma att utgöra handlingsregler riktade till en större allmänhet. Mot den bakgrunden uppkommer frågan om ett beslut att förklara visst område som forskningsområde, är att se som ett beslut i enskilt fall eller som ett generellt gällande normbeslut. Denna fråga har sin betydelse då det inte är möjligt för riksdagen att i lag överlämna normgivningsbemyndiganden direkt till en förvalt- ningsmyndighet och då den art av ärenden varom nu är fråga inte

heller i övrigt tillhör de områden som kan delegeras till regeringen med möjlighet till subdelegation till en förvaltningsmyndighet. En grundläggande förutsättning för lagförslaget är således att länsstyrelsens beslut blir att anse inte som normgivning utan som förvaltningsbeslut.

I lagrådsremissen har framhållits att ett beslut om forskningsområde med tillträdes- eller störningsskydd riktat mot utomstående som meddelas efter ansökan från en forskningshuvudman är att se som ett beslut i enskilt fall och inte som ett normbeslut. Någon närmare analys av detta ställningstagande redovisas dock inte i remissen. Med hänsyn till att det i lagen anges förutsättningarna för ett beslut om forskningsområde, den intresseavvägning som skall göras samt att fråga blir om klart definierade områden, i många fall sannolikt av begränsad omfattning, där verkningarna av besluten får anses klart framgå av lagtexten kan Lagrådet dock godtaga den bedömning som gjorts i remissen (jfr prop. 1989/90:54 s. 39 och Håkan Strömberg i Förvaltningsrättslig tidskrift 1989 s. 199).

5 §

I paragrafens första stycke behandlas bl.a. de kriterier som särskilt skall beaktas vid den intresseavvägning som skall göras vid prövning av ansökningar om skydd enligt 3 eller 4 § och vid bedömning enligt hänsynsregeln i 2 §. Som ett av dessa anges i punkt 2 "risken för störningar". Det är emellertid endast vid prövning enligt 3 § och vid bedömning enligt 2 § som redan risken för störningar skall beaktas. När det gäller 4 § måste störningar faktiskt ha konstaterats. Detta bör komma till uttryck i lagtexten, förslagsvis på följande sätt: " 2. risken

för störningar eller, vid prövning enligt 4 §, konstaterade störningar av verksamheten,”.